

Šiesty európsky kongres analytickej filozofie: medzi tradíciou a výzvami dneška

V dňoch 21. 8. – 26. 8. 2008 sa v starobyľom Krakove na Jagelonskej univerzite konal šiesty kongres analytickej filozofie. Záštitu nad kongresom prevzali člen poľského sejmu Bronislaw Komorowski a primátor Krakowa Jacek Majchrowski, ktorý na počesť účastníkov kongresu usporiadal aj recepciu.

Široké spektrum a tematicko-problémovú členitosť analytickej filozofie odzrkadľovalo deväť sekcií s príspevkami, ktoré boli prijaté programovým výborom kongresu na základe vopred zaslaných anotácií. Prezentovali sa problémy siahajúce od dejín filozofie, logiky a komputelizácie, filozofie jazyka, epistemológie, metafyziky, filozofie vedy, filozofie mysle, etiky, estetiky až k teórii konania, sociálnej a politickej filozofii a filozofii práva. Okrem zasadnutí v týchto sekciách sa uskutočnili aj špeciálne tematické workshopy s pozvanými prispievateľmi venované formálnym metódam vo filozofii, štruktúrovaným významom a pojmom, minimalizmu, metafyzike a jej metódam a druhom hodnôt a ich nositeľom. Po úvodnom slove vedúceho programového výboru ECAP známeho logika Jana Woleńského kongres otvorila Dorothy Edgington prednáškou o kontrafaktuálnom uvažovaní a jeho relevancii (*Counterfactual Thinking and Why it Matters*). Kongres skončil záverečnou plenárnou prednáškou o ontologických postojoch (*The Ontological Attitude*), ktorú prezentoval Zoltán Gendler Szabó a obhajoval v nej ideu detriivializácie ontológie. Aj plenárne prednášky rozličného zamerania od epistemológie, dejín filozofie, logiky, filozofie mysle, metafyziky až k sociálnej filozofii jasne demonštrovali mnohostrannosť a pluralitu analytického myslenia súčasnosti jednak so zreteľom na problémy, jednak vzhľadom na rozličné prístupy a riešenia. Predniesli ich pozvané významné postavy súčasnej analytickej filozofie – Andrea C. Bottani (*Changing Things and Timeless Properties*), Kristof Nyíri (*Hundred Years After: How McTaggart Became a Thing of the Past*), Gabriel Sandu (*Notions of Dependence and Independence in Logic*), Genevieve Martí (*Flawed Experiments in Experimental Philosophy*), Mike Martin (*Within Our Grasp. Experience as a Reason for Belief*), Tomasz Placek (*On the Implications of Bell's Theorems: Experimental Metaphysics Revived?*), Katalin Farkas (*The Intentional Objects of Sensory Experience*), Peter Koller (*Market Efficiency and Contractual Justice*) a Achille C. Varzi (*Carving Nature at No Joints*).

Aj jednotlivé workshopy organizovali a participovali na nich známe postavy napr. Stephan Hartmann, Wlodek Rabinowicz, Tim Crane, Pascal Engel, Marie Duží, Pavel Materna, Kevin Mulligan a i. Pre slovenskú filozofickú komunitu a osobitne pre čitateľov/ky *Organonu F* je dobrou správou to,

že medzi pozvanými prispievateľmi workshopu *Structured Meanings and Concepts*, ktorý organizovali neúnavní stúpenci Tichého transparentnej intenzionálnej logiky P. Materna a M. Duží, patrila aj Marián Zouhar. Náš kolega predniesol jasne formulovaný a elegantný príspevok venovaný kritike pojmu propozičného radikálu. Úvodné slovo pripadlo M. Duží, ktorá pregnantne a zrozumiteľne prezentovala kľúčové idey TIL ako adekvátneho nástroja na uchopenie povahy a podstaty pojmov. Aj u nás známy talentovaný stúpenec P. Tichého Bjørn Jespersen tematizoval niektoré otvorené problémy TIL v spojitosti s hyperintenzionalitou. Konštatoval, že dve hyperintenzie sú identické práve vtedy a len vtedy, ak sú procedurálne nerozlíšiteľné. Filozofická idea v pozadí spočíva v tom, že keď zaujmem propozičný postoj, ten je intelektuálne späť s procedúrou zloženou z viackrokovej inštrukcie. Pojem štruktúrovaného významu opúšťa ideu množinovej paradigmy. Tri argumenty v prospech štruktúrovaného významu (*content individuation, processing, pragmatic interface*) rozoberal vo svojom vystúpení Peter Pagin. Napriek tomu, že sa workshop konal v nedeľu, zúčastnili sa na ňom, čo je obzvlášť potešiteľné, mladí predstavitelia analytickej filozofie a po každom príspevku nasledovala živá a vecná diskusia, v ktorej sa vyjasňovali jednotlivé detaily, hlavne chápanie pojmov v duchu TIL. Výnimkou mimo hraníc TIL bol príspevok Petra Schroedera-Heistera, ktorý sa v opozícii voči Dummettovej a Prawitzovej tradícii výkladu dôkazu pokúsil o štrukturálny prístup denotačnej sémantiky k definíciám s akcentom na inferenčnú sémantiku (*Definitional Reasoning and Semantic Structure*).

Vzhľadom na vyše dve stovky príspevkov prednesených v sekciách nie je možné na tomto mieste ani vymenovať všetky artikulované problémy, ale v zásade sa ukázalo, že analytická filozofia nepredstavuje nejakú množinu doktrín integrovanú formálnologickými a matematickými nástrojmi, ako jej to pripisujú prívrženci tzv. postmodernej humanistickej literárne orientovanej inteligencie, ale že analytická filozofia zahrnujúca všetky základné aj aplikované filozofické disciplíny je skôr prúdom rozvíjania vplyvov. Na ilustráciu iba uvediem zopár problémov, ktoré sa tematizovali v prednesených príspevkoch; boli to napríklad Quinov pragmatizmus, Brentanovo hodnotenie a interná percepcia, princípy matematiky a vývoj teologického determinizmu v neskorej scholastike, Neurathovo a Tarského chápanie povahy vedy, status logicky jednoduchých objektov u Wittgensteina, virtuálny prístup k mereológii, indexikalizmus pre kondicionály, apriórne intuície, normatívnosť a signifikantnosť strategického reliabilizmu, sebauvedomenie v interakcii, asymetria v populačnej etike, paradox interného hodnotenia, referenčný naturalizmus a autonómia etiky, hodnotový realizmus a holizmus túžby, pravdivostné tvrdenia v naratívnych fikciách, právo

a jazykové hry, verejné rozhodovanie a masmédiá, meranie slobody výberu a diverzity atď.

Napriek širokej tematickej palete prednesených príspevkov a mnohorkosti problémov sa na kongrese zreteľne manifestovalo jedno zásadné poznanie: Totiž to, že z analytickej tradície siahajúcej k otcom zakladateľom Fregemu, Russellovi, Moorovi a Wittgensteinovi ostáva trvalým výdobytkom akceptácia, že filozofické uvažovanie musí byť zakotvené v predfilozofickom myslení a uznaní relevantnosti odlišenia a precizovania pojmov logickej pravdy, logického dôsledku, apriórnej a nevyhnutnej pravdy. Toto dedičstvo analytickej tradície s presahom a významom pre všetky filozofické disciplíny sa v rozličnej miere pretavilo do jednotlivých príspevkov na kongrese. Zaujímavým pokusom v intencii syntézy analytickej tradície a neopragmatizmu je snaha naturalizovať aj analytickú filozofiu do podoby tzv. experimentálnej filozofie.

Slovenskú filozofickú obec reprezentovali okrem vyžadanej prednášky M. Zouhara aj dva akceptované príspevky v sekcii filozofie vedy a metafyziky. V prvej vystúpil I. Hanzel s titulom *Standard Conception of Scientific Theories versus Cyclical Method of Theory Constructions* a v druhej sekcii E. Zelaňák s príspevkom *Two Approaches to Event Ontology*.

Na kongrese boli aj výstavy veľkých vydavateľstiev Oxford Press, Springer Verlag, Wydawnictwo Naukowe PWN a Blackwell Publishers, ktoré poskytli registrovaným účastníkom pri objednávke publikácií zľavu. Napriek obrovskej mase účastníkov bol kongres ECAP organizačne, administratívne aj spoločensky skvele pripravenou aj zvládnutou udalosťou a odborné diskusie zapálených diskutérov pokračovali aj po celodennom maratónu už v neformálnych kuloároch. Pre naše pracovisko je príjemné aj zistenie, že viacerí účastníci kongresu (P. Pagin, K. Glüer, K. Farkas, A. Soulez) deklarovali záujem opäť navštíviť Bratislavu a pokračovať v odborných aj priateľských kontaktoch.

Pre pozorovateľa zvonku napriek všetkým superlatívom však ostala visieť vo vzduchu jedna nezodpovedaná otázka: Poľskí hostitelia totiž nevyužili priestor a v rámci plenárnych prednášok neodznalo jediné vystúpenie, ba ani slovom sa nespomenul prínos varšavsko-ľvovskej školy k analytickej filozofii. Osobne to pociťujem ako premárnenú príležitosť. Kongres však potvrdil, že analytická filozofia napriek populárnej postmodernej záplave pojmovej konfúznosti, vágnosti, ambiguite pojmov, ktorú ustavične niektorí vydávajú za hlbokomyseľnosť povýšenú na pravú esenciu filozofie, prosperuje a prekvitá a jej rady na niekoľkých kontinentoch posilňujú mladšie ročníky.

Tatiana Sedová

Oddelenie analytickej filozofie
Filozofického ústavu
Slovenskej akadémie vied

Vás srdečne pozýva na

XIII. česko-slovenské sympóziu k analytickej filozofii

na tému

Význam a kontext

Sympóziu sa bude konať
13. – 15. septembra 2009
v kongresovom centre SAV v Smoleniciach

Otázky spojené s významom a kontextom patria k tým najaktuálnejším, o ktorých sa v rámci analytickej filozofie diskutuje. Táto problematika preniká azda všetkými odvetvami analytickej filozofie. Príspevky sa preto môžu týkať nielen sémantiky a pragmatiky prirodzeného jazyka a vplyvu kontextu, ale aj problematiky významu a kontextu vo filozofii mysle, filozofii vedy, filozofii matematiky, filozofickej logike, analytickej estetike, epistemológii atď.

Svoje **prihlášky** a **rozšírené abstrakty** (približne 300 slov) posielajte v elektronickej podobe na nižšie uvedenú adresu **do 1. mája 2009**. Rozhodnutie o prijatí príspevku bude oznámené do 31. mája 2009.

Kontakt: Marián Zouhar
Filozofický ústav SAV
Klemensova 19
813 64 Bratislava
marian.zouhar@gmail.com